

УКД 23.34

Михайлишин О. – ст. гр. БК – 11

Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя

РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ

Науковий керівник :к. і. н., доцент Левицький В. О.

У розвитку Стародавньої Греції з певною часткою умовності можна виділити три етапи. Перший етап пов'язаний з економічними ідеями мислителів раннього рабовласництва, у яких знайшов відображення перехідний характер суспільних відносин, зародження та розвиток рабовласництва в рамках общинного ладу. Другий етап, пов'язаний з періодом розквіту давньогрецького суспільства та широкого рабовласництва, завершенням формування полісної системи, відмовою від родових традицій та створенням умов для розвитку товарно-грошових відносин, торгівлі, тощо. Третій етап, пов'язаний з періодом кризи полісної системи та загостренням суперечностей рабовласницького суспільства, знайшов відображення у творах Ксенофонта, Платона, Арістотеля. У цих творах економічна думка досягла найвищого розвитку та глибини теоритичного осмислення економічних явищ та процесів.

Основні ідеї мислителів Стародавньої Греції з економічних питань лягли в основу всієї економічної науки. Ксенофонт у своїх творах наголошував на природності поділу праці на фізичну і розумову, захищав натуральне господарство, був прихильником раціонального ведення господарства, зневажливо ставився до ремесла, заняття яким вважав недостойним вільних людей, визнавав гроші, як необхідний засіб обігу, концентровану форму багатства, першим із давньогрецьких мислителів звернув увагу на значення поділу праці для поліпшення якості продукції та збільшення виробництва. Платон свої економічні ідеї відобразив у творах «Держава» та «Закони.», присвячених проблемам виходу з кризи, в якій опинилося античне суспільство, та довготривалої стабілізації рабовласницької системи на основні моделі «ідеальної держави». В «ідеальній державі» Платона: відповідно до природних здібностей всі вільні громадяни поділяються на три стани (філософів, воїнів, робітників), кожен із станів має права регламентовані державою. Основою господарського устрою виступає натуральне господарство, в першу чергу землеробство. Поряд із ремеслом розвивається торгівля, винекнення якої пов'язане з розвитком поділу праці та необхідністю обміну. Арістотель здійснив дослідження політичних, економічних та етичних проблем суспільства у творах «Політика» та «Економіка». У своїх працях вчений виступив запропонував свою теорію рабовласницької держави; виходячи з дії загального природного закону панування та підпорядкування як необхідної передумови «взаємного самозбереження», пояснював поділ суспільства на вільних та рабів виключно «законами природи»; відстоював натурально-господарський характер організації суспільного життя, що виявилось у висунутій ним оригінальній концепції економіки та хрематистики.

Загалом економічна думка Стародавньої Греції розвивалася спочатку за умов розкладу общини, виникнення рабства, пізніше – його розвитку й кризи. Тому в центрі уваги старогрецьких мислителів незмінно перебували проблеми рабовласництва, які вони розглядали, виходячи із соціальної, політичної та економічної ситуації того часу. Ті самі обставини зумовили й переважання в них натурально-господарського підходу до економічних питань. Наукові досягнення давньогрецьких авторів зв'язані зі спробами теоретичного осмислення таких економічних процесів і явищ, як поділ праці, обмін, товар, гроші та ін., прагненням зрозуміти закони господарського життя.